

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 13. У Сомбору 15. Юля 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последиѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

О изображаваню говора.

Преблагн Творац обдарио е човека таковоу моћи, коју е он кадар своје мисли и своја осећања, своје желѣ и тежнѣ посредством гласа изражавати и другим саобштовати. Моћ та ест говор човечји.

Говор човечји сматрати се може са душевног и телесног гледишта. По томе што говор бива посредством телесних органа, припада он нашем у телу, али по томе, што е говор израз наше разумне природе припада он духу нашем.

Као што без свестнога опажања не може бити мишленя и као што без мишленя нема поймава (понятя) тако исто не може бити ясних поймава без речи, коя е као неко ваплоћенѣ мисли наших и зато се слободно рећи може, да люди без говора не би се могли нигда изобразити, или би барем нѣихово изображенѣ врло оскудно и недостаточно било, као што нам пример глувонемих доволно сведочи.

Говор е духовна свеза између люди и народа; у говору се наше духовно биће одзива; у речма открива се нама и св. воля божия. Посредством овога дара најлакше, најгодније и на најбольи начин могу се люди изобразити. Сваки народ имаде свой собствени начин говора, свой ѣзик, коим се од других народа одликуе. Тај заеднички и еднаки говор, коим се едан народ од другога разликуе, и коме се човек у детињству од своих родителя научио, зове се матернѣи ѣзик.

Узик поединог човека ест мерило нѣговог умног развитка и нѣгове праве изображености. Исто се тако слободно узети може, да е народ едан у толико напредниј у своје умно (интелектуалном) развитку, у колико е нѣгов ѣзик изображеніи,

чистији, отреситији, и за правилно изражаванѣ појмова из стварног и идеалног света удеснији и способнији.

Највећи грех при изображавању умних дечијих моћи чини се тиме, што неки јадни слабоумни или за туђинством понешени люди и жене малену своју дечицу уместо матерњег љезика туђем љезику уче, или у говор на матерњем љезику мешају туђе стране речи; једним и другим поступком силно се затупљује разум у самом првом развјетку свом и отештава се правилно мишљеније за целога живота, а наместо правог и природног сходног изображења добија се вештачки произведена, спољашња углађеност, која у себи нити праве важности има, нити је кадра усређити човека и учинити га полезним чланом својега народа, а с тим и друштва човечаског.

Прво вештабанје у говору, које бива у родитељском дому, оснива се на гледану предмета и на подражавању говора околине; н. пр. Отац, узевши одојче на руке, показује му прстом матер и изговара просту реч ову „мама.“ То тако у више пута показује и казује, док се у вдаред не одрешити дечињи љезик и оно проговори: „ма — мама.“ На овај исти начин показујући више пута сваку ствар и изговарајући име њено уче деца у 2. 3. и 4. години говорити, и најтежи посао при изображавању ове моћи свршује се већ у оно време, кад деца у школу пођу. Родитељи, који на овај начин своју децу матерњем љезику уче, јесу уједно и њихови највећи добротвори и васпитатељи. Само би ваљало да им увек наобашка по једну ствар или особу показују и име њено изговарају, јер се иначе деца забуне. Притом би врло нужно било да се деца у дому родитељском правилно говорити науче; но ово је у гдекојим пределима народа нашег, где сами родитељи правилно говорити не умеју, посве немогуће и по томе у главни посао српске народне школе спада, да децу правилно на матерњем љезику говорити, и оно што други на том љезику говоре разумевати научи.

Како на дому родитељском тако и у школи вештабанје у говору, а по томе и изображаванје ове моћи успоред ићи мора са изображаванјем моћи гледанја и управо рећи, ова два посла тако су између себе скопчана, да се један без другог ни помислити а камо ли урадити не може.

При изображавању моћи говора у народној школи има се настоявати: да свако дете научи разумевати оно, што му се на матерњем љезику говори или чита; да кадرو буде своје мисли јасним и определјеним речма и у правилном облику изра-

жавати и другима саобштовати; да кадро буде читати, по казиваню писати и своје мисли у најпростием облику писмено изражавати.

Да би се ово постигло, то мора учитељ сам правилно и разговетно говорити и од старије деце строго изискивати, да правилно говоре. Само се букварцима с почетка године допустити може, да говоре онако погрешно, као што су научили, ал после их од тога одвикавати ваља.

Најзгодније средство за овај посао је наука гледаня, где се учитељ непрестано с децом разговара и наводи их да казую шта виде и шта опажаю. Осим тога и сви други школски предмети служе за вештбанѣ у говору, ал особито су по изображенѣ матернѣга езика од велике важности читанке, изречењя, која се за писанѣ диктанда задаю и народне песме. Што смо овде за читанке казали, то ће тек онда у пуном смислу код нас важити, кад ове чисто и правилно србски списане и из најбољих србских списателя извађене буду. Међутим и ове садашнѣ есу велико добро по наше школе, у којима јошт пре десетину година никаквих читанака на матернѣм езикау било ние.

У приповеданю има се учитељ чувати од излишних речи и неправилних изражаја, пак и на деци не сме он таково што трпити. У говору треба да он употребљава природни поредак мисли, да у простим реченицама говори и велике периоде говорне да избегава. Притом строго има на то мотрити, да ученици речи у правом значеню употреблюю; да на питања нѣгова смислено и у подпуним реченицама одговараю, и да што је више могуће разумею сваку реч коју говоре. Оне туђе речи, које се у обичном животу употреблюю, заменити ваља са србским, које су обште примљене и које се у новим и бољим књигама употреблюю.

Своим правилним говором, читанѣм и ученѣм народних песама и других чисто и правилно сачинѣних саставака има учитељ изображавати код својих ученика чувство говора (*Sprachgefühl*) и довести их до тога, да они и без познаваня граматичних правила кадри буду правилан говор од неправилнога разликовати, па у правилном се говореню вештбати, а од неправилнога се чувати.

На последку и езгру езикословля т. е. главна правила граматичне науке има учитељ стариим ученицима саобштовати, у колико је то за правилно знанѣ матернѣга езика нужно и потребно. Но овде приметити ваља, да се у народной

школи не смеду њзикословне разпре, различита филологична мњѣња споминати и учити, ер народу ние од потребе научна препирка о њзику, него јасно и разговетно мишлѣнѣ и правилно изражаванѣ на матерњѣм ѡзику.

Учительске дружине.

Вредан е и хвале и угледа онај покрет међу учительима по Немачкој, кои се свуда здружую у тако зване Песталоцеве дружине, коима оно пре десетину година славни Дистервег први покрет даде. Цел е ових друштава, да установе фондове на помоћ учительских удовица и сирота. Данас има готово свака немачка државица по едну оваку дружиницу и фонд. Фондове праве давајући редовне улоге, скупљајући доброволне прилоге и милостинѣ, давајуће певачке и свирачке забаве и предавања, скупљајући различне поклоне пак их путем лутрије изигравајући, печатајући о свом трошку корисне за децу и народ књижице и продавајући их на ту цел, издавајући своје учительске календаре и смишљајући свакојка средства на ту цел. Исто е тако похвале и угледа вредно, да се око овога особито заузимљу племените госпође, па из своих друштава лепим дарима заводе ове потпомажући.

Исто е тако угледа вредно то, што се на све стране учители здружую у том, да давајући мале $\frac{1}{4}$ -годишнѣ улоге осниваю за се болничке касе, те отуда у случаю болести сваком болесном члану знатна новчана помоћ издав. Исто су тако и друштва за укупске трошкове у случаю смрти кога од чланова.

П С А Л О М 92.

Славопѣв Господу Богу, у успомену шестога дана створеня свѣта, кад се населила земља.

(Една лекція из Псалтира за ученике III. разреда.)

Господъ воцариса, въ мѣпотъ облачеса.

Господ Бог се зацарио, он се у мѣпоту обукао. Господ е Цар, он царуе над цѣлим свѣтом и над свима людма. Све

Штогод в очима видимо, небо и земля и све што е на њима
свѣдочи нам славу Божию.

Слабѣша Гдѣ въз силѣ и преподасѣ.

Обукао се Господ у снагу, и опасао се. Нѣгова е снага
и могућност велика; он е свесилан и свемогућан.

Ико оутверди вселенѣю гаже не подвижитѣ.

Ер он е утврдио вас свѣт, кои се неће залюляти; све на
свѣту бива по уредби Божіој и по законима које е Бог наредіо.

Готовѣ престолѣ твой ѿтолѣ, ѿ вѣка ты еси.

Одъ тог времена стално стои престол твой; од вѣка ти
еси. Бог е свагда био, и ест и бити ће; престол нѣгов и нѣ-
гова влада трае увѣк од како е свѣта.

Воздвигоша рѣки Гдѣ въздвигоша рѣки гласи своѣ.

Рѣке дижу Господе своје гласове, у славу твоју; таласи
рѣчни струѣмъ своим славе Господа.

Возмѣтѣ рѣки сотрениѣ своѣ, ѿ гласовѣ водѣ многихѣ,
дѣсныи высоты мѣрскіѣ: дѣбенѣ въз високихѣ Гдѣ.

Рѣке подигну своје таласе, од лупе вода' многих дивне су
и чудновате морске висине, али е јошт већма диван, још чудни
и узвишеніи Господ у висини. Дивни и страховити призор мор-
ских узколебаних валова', учи нас прослављати великог и див-
ног Бога нашег.

Свидѣніѣ твоѣ оубѣришасѣ еклѣ.

Твоје заповѣди есу врло истините.

Домѣ твоємѣ подокажѣ святинѣ, Господи, въз долготѣ днѣй.

Дому твоєму Господе пристои светитиѣ за дуго време. До
вѣка ће люди Господа славити у нѣговим светим храмовима.

У очи неделѣ на вечерню свагда се овај псалом као про-
кимен пов. Коя сте изреченія изъ овога псалма у суботу на
вечерню чули? Зашто се то онда пов? У спомен створеня
свѣта и Божіих дивних свойства, а и с' тога што е Спаси-
тель своим воскресеніем установіо свету православну цркву,
која стално и непомично стои и стояти ће до вѣка.

Нешто о основним школама у Србији и о наукама што се у овима уче.

(Свршетак)

Различно е, врло различно знањ и способност саданѣ
наши учитеља; ер неки су од њи свршили само по два раз-

реда гимназиска и богословію, неки три, а неки четири и богословію; неки само по два разреда гимназиска, неки три, а неки четири, пет и шест разреда. — Према овако нееднаком знању учитеља, — кад се узме, да су они главни чинители и управо душа у школи, — разуме се по себи, да и успех њихових ученика врло различан бити мора. За седам година мога учительованя, од коих се последњи пет година обучавањем деце старијих разреда бавим, имао сам прилику примати од варошких и сеоских учитеља децу врло различно обучену. Тако, нека су од њих изучила свршене разреде врло добро, са могућим своје узрасту свестним разумевањем; а нека опет очигледно са грубим механизмом, несвестно и без довољног схваћаня. Ал у хатар истини признати морам, да су ми долазили више добри, него рђави ученици. Држим дакле, да нећу нимало погрешити, ако средњу вредност успеха своју ученика осн. србских школа означим са речју: „добар.“ Пита ли ме поштовани читатељ: а зашто да није и больи? — одговарам: због несталности и малене награде учитеља.

Са незнатним изузетком наши богослови — учитељи, сматрајући учительованје за прелаз к свештеничкому чину, сву бригу и пажњу управляју на то, како ће се за свршавањем црквених обреда што болје извечбати, — а школи и школској деци што милостиви Бог да. Одузме ли му пак висша власт звање учитеља, а он ти таки ступи у свештенички чин, пак отиде у какву варош или село, где нову дужност своју свршава, а има вечито уживање и више заслужује, него као учитељ. —

Други опет очемеривши се горчином садашњости, а страшећи се уместно још црњем будућности, остављају школу, те се разним пословима одају, еда би само деци својој бар леба задоста набавили.

А има их и таквих, које је власт због какве незнатне и посве мале погрешке, у које сви изреда као люди падамо, из школе изтисла, само зар зато, да исто место другоме каквом просителю са још мањом платом да. Желе ли се читатељи о овоме уверити, то нека узму овогодишњи княжества Србије шематизам, те сравне његов додатак (и овде се јасно доказује: како се осн. школе и њини учитељи за ништа сматрају, кад им је едва у додатку место дато) са 17. § устройства школског, па ће ми овај навод морати за истинит признати. Ср споменуто устройство допушта, да у првој класи могу бити 10 учитеља, — а постављено их је само два; у другој класи

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

могу бити 15 — а има их опет само 2; у трећој могу бити 20 — а има их само 4; у четвртој могу бити 25 — а има их само 9; у петој могу бити 30 — а има их само 11; у шестој могу бити 40 — а има их само 19. Остале пак класе, ер њ су са малим платама, врло су точно попуњене, — а особито десета, у коју е ни више ни мањ, но 224 учитеља и 16 учительки стрпано!!

Све ово има веома неповољан утицај на онај мали брой добрих учитеља, што се још у школи задржаше, а преко тога и на ток основног развитка народног. А како и неби? Представите само себи поштовани читатељи човека, који бавећи се годинама, шта више читавогъ свог века са маленом, у свему несвестном децом, троши немилице и душевну и телесну своју снагу око тога, да ту децу укроти, освети, нуждним за живот знањем снабде, и од нѣ држави у свему ваљане грађане приготви; па га опет готово сви изреда у свакој прилици обезуважавају, презиру и до простога слуге унижавају, недајући му за — тако да рекнем — крвави труд нѣгов ни толико, да чемернога порога свог наготу покрити и породицу своју лебом заранити може! Ето тако вам е бедан човек саданѣ наш учитељ. — И ово већ само по себи очайничко стањ нѣгово, погоршава још и то, што е у прилици, да непрестано гледа, како све друге струке код обилатих награда своих благую, а само е он едини на оскудицу и све из нѣ изтичуће патнѣ вечно осуђен.

И зар се од оваких люди, зар се још и од оваких очайника достојанство карактера, едрина ума и добра воља к раду захтевати може?! — —

Усвојавајући дакле подпуно мисао поштованог писца приметаба и ја од своје стране пријатељима просвете народне веллим: Оћете ли збиља напредак и просвету народну? — неоклевайте ни мало са осниванјем учительишта; утврдите и обвежите учитељ са правичном наградом на веће ревнованј к раду: па ћете онда и болј учитељ имати; народу и држави будућност са већим бројем добро одгаених грађана осигурати; неделне школе завести, и уобште сваки могући народни развитак унапредити моћи! — Другчије никако и никад.

У Србији

Едан србски учитељ.

Катихизичке Беседе.

БЕСЕДА 4.

О Богу, едном и непостижном у суштству своем.

„Вѣрѹю во Єдинаго Бога.“

Првим речма Символа вѣре узноси св. црква нашу мисао више свега земног, више небеса, више света анђелског, к највишем Суштству, Богу: „Вѣрѹю во Єдинаго Бога.“ И тај први задатак, те три прве речи чине и малолѣтног дечка хришћанског мудрим од свију мудраца древног поганичког света. Они или су се у гомилама кланjali бездушним идолима измишљеном Божавству, или су само нагађајући говорили о едном истинном Богу. А ми сви, и мали и узрастни слѣдуюћи ученоу свете цркве с пуним убѣђенѣм, од свег срца говоримо: „вѣрѹю во Єдинаго Бога.“

Да е Бог едан, о том е најясније речено у светом писму. Тако е још у старом завѣту Бог усти св. пророка Мойсеја рекао народу израилском: „Слыши, Израилу! Господь Богъ вашъ, — Господь єдинъ єсть“ (второз. 6. 3.) и чрез пророка Исаию: „Язъ первыи и Язъ по сихъ; кроме Мене нѣсть Бога“ (54. 6). С таквом јасношћу показана е истина, да е Бог едан, и у новом завѣту: *Онъ єсть животъ вѣчный, вели Спаситель, да знають Тяє Єдинаго истиннаго Бога, и єгоже послалъ єси Исуса Христа* (Јоан. 17. 3). Св. апостол Павле пише Коринћанима: „никтоже Богъ инъ, токмо єдинъ“ (1. кор. 8. 4.).

Ми дакле браћо! право вѣруемо и знамо, да е Бог едан; ту истину признае и доказуе и здрави разум човечји. Но можемо л' разумом постићи и само суштство Божије? Неможемо, ер е Бог неностижан у суштству своем. Не само човек, но и анђели, па и најближи до Бога Херувими и Серафими, не могу поняти умом своим сва безгранична савршенства Божия! „Божїа никтоже вѣсть, точїю Духъ Божїи (кор. 1. 2. 2). „Богъ живить во свѣтѣ неприступнѣмъ, єгоже никтоже видѣлъ єсть ѿ чловѣкѣз, ниже видѣти можетъ (Тим. 6. 16). Што би више човек размишляо о Богу, тим би му непонятније, тим непостижније било величаство Божие. Из тога ипак неслѣдуе, да нетреба размишляти о Богу, и да ми ништа о свойствима Божїима знати неможемо. Не — ер „размишлявати о Богу тако е необходимо нужно човечу, као и дисати,“ говори св. Григоріе Богослов. Нека свойства Божия може знати и сам разум раз-

смастранѣм дѣла Божіих, разсмастранѣм овога свѣта и човѣка. Но много яснѣе и подпуниѣе говори нам о Богу, сам Бог у светом писму.

У осталом о свойствима Божіим говорићемо доцниѣе, изяснявајући по реду речи Символа вѣре; а сад утврдимо у уму и у срдцима нашим истину, да има Бога, да е Бог едан и у свом суштаству непостижан. Послушаймо како о томе учи велики учитель цркве, св. Кирил Јерусалимски. „Ти живиш на земљи, говори он, и незнаш края земљѣ — домовине твоѣ; како ћеш пак моћи познати Творца нѣног? Ти видиш звѣзде, а Творца им не видиш. Преброй звѣзде, коѣ видиш, па онда приповедай о невидимом, кои преброява множину звѣзда, и свакој име надѣва. Но то е немогуће; — познай дакле своју слабост, а из тог познай могућство Божіе. „Виснихъ секе не ищи, и крѣпкихъ секе не испытѣй гже ти повелѣна, — сіа разѣмѣвай (Сирах. 3. 22.). Но рећи ће когод: кад е Божіе суштаство непостижно, то зашто и да говоримо о том? Но зар с' тога, што немогу попити сву рѣку, нећу из нѣ запити воде умѣрено и колико ми треба? Зар већ с' тога, што моѣ очи немогу гледати у сунце, нетреба да гледим у нѣга колико могу? Хвалим и прослављам Створителя нашег. Сад ћу прослављати владику, а неиспитивати суштаства нѣговог“ . . . . (оглас. поуч. стр. 101. и 103.).

Кад су већ свети и богомудрени мужеви, кои су цео живот свой проводили у богомольи и добродѣтели, увидили, да не могу познати суштаство Божіе; то шта ћемо рећи ми робови тѣла и суета светских? „Велій Господь нашъ и веліа крѣпость егво и разѣма егво нѣсть числа!“ Он е — безконачни, а ми — земля и пепео; Он е — најсавршеніи, свемогући, а ми — слаби и немоћни. У осталом нама су дана средства, да познамо Бога, колико могу суштаства створена; то е вѣра, надежда и любов; „коши же сихъ любы“ (1. кор. 13. 13.). Ко любви Бога, и ради Бога любви ближнѣга, тай не само да познае Бога, но и осећа, да е Бог с нѣм и да га у срцу свом носи. „Аще кто любитъ ма, слово мое сохладетъ и Отецъ мой возлюбитъ его, и къ немѣ прїидетъ и окытель сотворимъ оу него. (Іоан. 14. 23.).

Дођи Господе! и усели се у нас недостойне, силом Духа твоега светог очисти нас од сваке скврнавости, уразуми нас, поучи нас, и спаси душе наше! Аминь.

БЕСЕДА 5.

О Светой Троице.

„Вѣрѹю во Єдинаго Бога Отца.“

У пређашњој беседи, изяснявајући прве речи Символа вѣре, рекли смо, да є Бог єдан и непостижан у суштству своем. Сад нам св. црква дає нову задаћу, открива нову тайну називајући Бога Отцем: „Вѣрѹю во Єдинаго Бога Отца.“ Како се поняю те речи? „Треба знати, да се односе на тайну свете Троице, ербо є Бог єдан по суштству, но триличан. Отац, Син и Свети Дух, Троица єдносушна и нераздѣлена.“ (Простр. Катих.) У име св. Троице доби́ли смо благодат св. крштєня, постали смо Християнима, благословом св. Троице православна црква починѣ своя тайнепуна свештенодѣйства, призивањм свете Троице починѣмо, обично важниа дѣла наша, ер прекрстивши се велимо: „во има Отца и Сына и Свѣтаго Духа.“ У име свете Троице починѣмо и ми сваки пут наше беседе. С тога би гриота и стидно било незнати, како учи св. црква о том најважниєм, основном догмату наше вѣре, о светой Троици.

У старом завѣту тайна свете Троице била є позната само неколицини люди избраних, светих, такви су били: св. Аврам, Пророци Мойсей, Давид, Исаия и неки други. Већа пак чест Юдея по свом грубом понятию и чувству, по својој неизлечимой наклоности к идолопоклонству била є неспособна и недостойна, да слуша тако високо ученѣ. „Никтоже знаеть Сына, токмо Отецъ, ни Отца кто знаеть, токмо Сынъ, и емѣ же аще болить Сынъ открыти.“ (Мат. 11. 27.) казао є Спаситель. Он сам одкрио нам є, да є истини Бог света Троица: Отац, Син и Дух свети. Кад є послао Спаситель св. Апостоле у свѣт, да проповѣдаю Еванѣлиє, рекао им є: „Иде́ше на́чити вса языки, крестаци ихъ во́ има Отца, и Сына и Свѣтаго Духа (Мат. 28. 19.). Свети Апостоли явили су тайну свете Троице целом свету. Трѣє сѣть свидѣтельствѹющи на некеси: Отецъ, Слово и Свѣтый Духъ; и сїи три єдино сѣть. (1. Иоан. 5. 7) вели св. Иоан Богослов. „Благодать Господа нашего Исуса Христа, и любовь Бога и Отца и общенїе Свѣтаго Духа со всѣми вами (2. кор. 8. 13.); тако завршує св. Апостол Павле свою посланицу на коринѣане.

Нашли се ипак и међ оним людма, кои носе на себи име Християнина, такови, кои се нису хтели у простоти вѣре по-

корити ученю Спасителѣвом и вселенске цркве; трудили су се, да разним майсторияма и лукавством изопаче право ученѣ, да умешаю у нѣга мудрованя лажног разума. Но против таквих люди подигао е Господ у разнo доба богомудрене мужеве, коих е усти Дух Свети изблочио непокорне, и подробниѣ говорио е о правом ученю. Тако е још пре него што су свети Отци на вселенским саборима опредѣлили православне догмате или истине вѣре, св. Григорие Неокесариски особитим одкровенѣм Божиим, изложио науку о святой Троици у слѣдећим речма: „Едан е Бог, Отац Слова живог, премудрости и силе, и образа вечног; савршени родитель савршенога, Отац Сина еднородног. Едан Господ, едан од еднога, Бог од Бога, образ и изражѣй Божаства, Слово дѣйствующе, мудрост, која све обдржава и сила, која све ствара, прави Син правог Отца, невидими невидимог, безсмртни безсмртног, вечни — вечног. И едан Дух свети од Бога Отца излазећи, кои се преко Сина јавио людма, живот и виновник живота живѣћих, свети извор, светиня, која нас освећуе. Троица савршена славом и вечношћу, и царством неразделѣна и неразлучна. Потом нема у Троици ни створеног, ни служећег, ни излазећег, што ние пре било и што ние после ушло. Ние Отац нигда без Сина, ни Син без Духа био; но Троица, која се неменя, и свагда една иста.“

Слѣдујући дакле ученю богом заданутих отцева и целе вселенске цркве, вѣруемо и исповѣдамо, да е Бог у суштеству свом едан, но триличан, да су сва три лица свете Троице: Бог Отац, Бог Син и Бог Дух свети еднаки међу собом, еднaкo вѣчни, еднaкo свемогући; да три лица ни су три Бога, но едан Бог трилични. Лица свете Троице, еднoсуштне и неразделѣне по Божаству, разликую се тим, што се Бог Отац не рађа и не излази од другог лица, Бог Син рађа се превѣчно од Бога Отца, Бог Дух свети превѣчно излази од Отца. Осим тога свето писмо приписуе по преимућству: Богу Отцу створенѣ, Богу Сину искупленѣ, Богу Духу светом освећенѣ свѣта. У осталом у свима трима дѣјствама учествовала су, истинa не еднaким начином, сва лица еднoсуштне и неразделѣне Троице. Тако е Бог Отац створио свѣт, чрез Слово своe, Сина свог еднoродног, и Дух свети дао е свему живот и живост. Бог Отац намерио е по милосрдию свом, спасти човека, кои е у зло пао, а Бог Син примио е на себе дѣло спасеня рода човеческог, родио се од Дѣве Марие, дѣјством Светога Духа, задовољно е правосудие Божие и искупио свѣт крвљу својом.

Бог Отац шилѣ Духа светог, да оживи и освети, ради безбројних заслуга Сина свог, све кои се крсте и вѣрую у свету Троицу.

Тайна св. Троице непостижна ѣ, више ума човѣчнѣг, као што ѣ Бог више човѣка. Доћи ће време, кад ћемо гледати Бога, (ако будемо тог достойни) лицем к лицу, и познати га, као што он нас зна. А сад на земљи, месту искушѣња, постараймо се угодити нашем Створителю добрима дѣлима и чувствованьма, вѣром и благочестием; исповедајмо и прослављајмо га, као што га исповеда и прославља св. православна црква са св. Апостолима, богоносним отцевима, мученицима, исповедницима, преподобнима заедно с ликом Анђела и Арханђела; прослављајмо едног у Троици святой Бога: Отца, Сина и светога Духа.

„Слава сватѣй, единосѣцинѣй и нераздѣлнѣй Троицѣ, всегда, ныне и присно, и во вѣки вѣковъ! Аминь.“

Гимнастика у школи.

Свуда по Немачкој навалюю не само лекари, васпитатељи и патриоте, него сада и варошке и отресне сеоске власти, те се уз школе заводи гимнастика, као редован предмет науке. У Баденској ѣ ставила народна скупштина 10.000 фр. влади на расположенѣ за ову цел. У Баварској су оба представничка дома закључила још 1861. год. да се уведе гимнастика у све школе. У Хесенској наређен ѣ сваке године курс од 4 неделѣ за оне учитељѣ, кои нису овом вешти, те долазе о ферияма и науче. И у Аустрији се заузео райхсрат да се у школе гимнастика уводи. У средњим школама, реалкама и гимнасијама заведена ѣ по Немачкој гимнастика већ одпре и ради се весело. У Пруској постои следећа наредба: Сва деца из основне школе по селима као и по варошима дужна су од девете године започевши учити гимнастику, а учитељи и школске власти имаю се старати, да сва деца гимнастику уче. Гимнастика се има радити постепено, са непрестаним обзиром на телесни развитак и снагу дечију. Књига, коѣ се имаю придржавати учитељи као упутства, прописана ѣ она од Списа учитеља. Гимнастику имаю предавати дотични учитељи бесплатно. Свака обштина мора дати згодно место зарад овог, има да подигне удесну зграду и да набави неке најнужднѣје

справице. Школским властима налаже се, да убеди општинска представништва о многостручној користи овог, и да на онаки мести започну, где е публика свестнија. Найвише помажу у овом јавни говори и представке од лекара и варошких физика.

У Прусској изображавају се учители за ово на семинаријама, окром тога има една централна школа само за оне старије учитеље, кои нису имали прилику то пре научити. У рајнским провинцијама ради се још и више. Тамо се гоне сеоске општине, и казне они, кои би се противили; шалю се вешти люди од села до села, те одбирају места и наређују најпотребније справице, а после се шалю инспектори, те надгледају и пријављују, ако се неби где радило. Где нису учители вешти, тамо се међутим стављају изслужени вешти војници и официри, да децу уче и да настајавају, док не прихвати учитељ. На многи мести раде официри и више и заузимају се око овог веома него други, те ствар њиовим заузимањем напредује још боље.

А што се тиче гимнастике за одраслије, то постове веома од више година небројна друштва, те са малим годишњим уложима издржавају сгодна места, набављају потребне справе, држе и издају своје листове и књиге, поучавају народ, старају се, да се ово и по школама заведе, сами уче децу и учитеље, нека друштва имају лепе фондове, те подпомажу и у околини ствар ту.

Ваљало би, да се и наши угледају на она друштва, па да врло важну ствар ову што пре у живот изведу!

Рачунски задатци

о важности радиња и штеднија.

(За ученице у старијем разреду.)

1. Нека прилјжна девојчица тако се извешти у плетеној наогици, да е сваки дан после школе 4 новчића тим послом заслужила. Колико то износи за 6 радених дана у седмици? (24 н.) Колико би износило за годину дана? (12 фр. 48 н.). Али нека се изузме 30 заповедних празника кад се девојчица та, као и недељом није могла својим плетивом занимати, колико онда износи њена годишња заслуга? (11 фр. 28 н.) Колика е заслуга за $2\frac{1}{2}$ године (28 фр. 20 н.)

2. Сестра оне девојчице опреде за то време $2\frac{3}{4}$ фунте; $3\frac{3}{8}$ фунте; 5% фунти и $5\frac{1}{2}$ фунти куделја, и за сваку фунту пређе добије 36 новчића. Колико е фунти куделја она опреде? (управо $17\frac{1}{2}$ фунти, ал може се узети $17\frac{1}{2}$ фунти, да е по децу лакше израчунати). — Колико

е та ваљана преля заслужила, ако из 6 фунти куделѣ изиђе 5 фунти пређе? (опрела е $14\frac{1}{2}$ фунти пређе, а заслужила 5 фр. 25 н.) Колико е за 4 године заслужила (21 фр.).

3. Една од моих бивших ученица пошто е основну школу свршила, учила се с великим прилѣжанѣм шити бело рублѣ, и од 15 година сашила е већ $1\frac{1}{2}$ туче мушких кошуља, докле су се за то време вѣзине другарице с луткама сиграле. — За сваку кошуљу заслужи ова прилѣжна шваља 2 фр. 60 н. а осим тога добие по свршетку посла у име поклона шест сребрњака, од којих сваки вреди $\frac{1}{4}$ форинте. — Колико е новаца на $1\frac{1}{2}$ тучету заслужила? (46 фр. 80 н.) а с поклоном заедно? (48 фр. 30 н.) — Половину од тога даде својој матери. — Колико њој остае? (24 фр. 15 н.). Од те своје половине потроши она $\frac{1}{5}$ на набављањѣ еднога рубца (мараме) и на куповањѣ конаца, игала, и т. д. колико износи тај потрошени новац? (4 фр. 83 н.) — Оно што претече преда она у штедионицу. Колико е у штедионицу унела? (19 фр. 32 н.).

Школске вести.

ЖРТВЕ НА ШКОЛУ. Ни една варош на свету не чини толико за изобраењѣ и науку своје деце, као Бостон у Америци. Кад се све на рачун узме, шта се годишњѣ на ово потроши, то пада на свако за школу способно дете по 40 долара (талира а 2 фр.) које се из општинске касе даје, окром оних новаци, што их људи и башка још на ово дају. Али им и есу школска здања све саме палате, дивота погледати их, ни царски двори нису лепши; учитељске су плате све господске, и сваки до последиња грађанина брине се за ово као за своју најважнију ствар. Сваки Бостонац држи школу за најбољи завод осигурања своје деце и својих мањих противу свију невоља, и за једино средство њихова напретка и њихове среће. Сваки занатлија по четвртину од своје годишњѣ заслуге даје на ово, и даје драговољно без позивања или натеривања, сваки купује књиге, држи листове и чита, и кадгод може, а он у школу на јавна предавања иде и њих слуша. Ни едан човек онде не умре, ко поле шта има, да већи или мањи део свога иманя неостави на школе и на просветне цели; ово држи сваки за највећу и најсветију задужбину. Кад се онде пронесу листе за уписивањѣ прилога и поклона на просветне цели, то се часом напуне и увек више изнесу него што се тражи и треба; у овом су најподашније руке, на ово не жале дати, што ко више може, и надмећу се, вредност умних блага превазилази код њих сва остала. Али се види и плод. Бостон е варош новина, едва е 200 година како постои, а из њѣ е изашло више славних људи и жена, него ма из које друге вароши на свету која илјадама година стои. — На ово уздише неки Немац питајући: У којој е немачкој вароши или држави вредност просвете овако припозната! у којој општинској репрезентацији седе оваки пријатељи просвете и општинска напретка, и где су!! — А да шта тужан да рекнемо ми, којима ових пријатеља највише треба, и које е просвета једина спасти кадра!? — У нашим репрезентацијама има их, којима

кад рекнеш, да би ваљало да нову школу дигну, очи ће ти ископати; има их таквих, да кад би оне са салаша на место њих посадио, пре би са обштекористним предлогом продро, него код ових; има их, којима кад само споменеш за најмањи трошак на школу или на просветне цели, а они се одма наеже, па се вурају и рукама и ногама, мислиш изгореше, а овамо хоће да се бров у благоизбране између грађанства. Са таким незналицама и пропалицама мора све пропасти.

СВЕШТЕНИЦИ И ШКОЛА. Митрополит у Монахову пише у свом писму на клир своје дијецезе ово: „Постарайте се, да научите и да кроз познате сва најбоља и најпрактичњия средства и начине за учењ деце у основним наукама, да не само по имену него у истини будете управитељи и настојатељи основних школа. Сећајте се, да е учительско званј преважно по цркву и народ, па чините све можно, да задобисте учитељ, да вам буду искрени пријатељи и верни помагачи у изображавању народа; предусретајте их са сваком љубави и искреним поверењем, да вам и они буду искрени, — они су мученици за вас а не за себе, за вас одгајую, — па сносите братски њихове случајне мане и слабости, колко год интерес школе то допушта, са штедњом и трпеливошћу; будите особито млађим учителяма прави оцеви и пријатељи, али не напуштајте да падну у зло, него љубавно одвртајте и себи приволевајте; не пуштајте, да у њима клоне воља за ону свету дужност, а своју извршуйте са свештеничким достојанством и свештеничком умереношћу!“

ПРИМОРАВАНЋ ДЕЦЕ У ШКОЛУ. У целой Немачкој постои закон, да мораю сва деца ићи у школу, и то: код римљана од края 6-е па до края 12-е године, а код протестаната и пре 6-е па до края 14-е године. После овога настае исто тако примораванј за неделну школу, и то: код римљана до края 15-е год. а код протестаната највише до края 18-е године. Земалски закони ишту од свакога становника, да зна читати и писати. Ово примораванј чини се неком тешко, неповољно, и има их, кои би се радо од овог отресли, а свестни међу њима убеђую оне незналице разумним разложима о користи ове наредбе, и сви се радују овом мораню са оних лепих плодова, којим урађа то, што од дана до дана све болј корист тог увиђаю и они, што се противљају.

ИЗ СРБ. УЧИТЕЉИШТА. Наредбом кр. угар. Министра Просвете од 9. Јуліа о. г. бр. 5494. постављен е Г. Др. Ђорђе Нгошевић за председника испитуюћега одбора при овогодишњим испитима у овом заводу.

НАИМЕНОВАНЋ. За учителя у Пачиру наименован е г. Јован Чушић. Свршио трећи реални разред и препарандию у Сомбору. Потврђен наредбом кр. угар. Министра Просвете од 29. Мая о. г. бр. 4002. с тим да е обвезан ове године учительски испит положити.

УПРАЖЊНО УЧИТЕЉСКО МЕСТО у Павлишу код Вршца. Учевни език е србски. Плата 105 фр. а. вр.; 41 пож. мер. жита; 38 пож. мер. кукуруза; 100 фунти сланине, 50 ф. соли, 16 ф. свећа, 4 хвата дрва, 4 югра орађе земљ, $\frac{1}{4}$ югра градине и стан. Стечай отворен до 8. Августа. Молбенице се имаю управити на ч. Коисисторию Вршачку.

ЈВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Сл. Читаоници Србској у Митровици. Ви сте изволили Јануара месеца 4 фр. на целу ову годину платити, а ових дана сте нам опет 2 фр. послали, кое смо за прво полугодје 1868. год. урачунали.

Обштинама у Брестовцу, Станишићу, Кулпину и Силбашу. Имате вратити све броеве кое сте од Јануара месеца ове године примили, или уместо њих предплату за прво полугодје. Ние у реду примати доникле Школски Лист, па у невреме последњи брой вратити с изјавом нетреба нам.

Обштини у Подпорию. Ви сте примали Школски Лист првога полугодја, а брой 12 вратили сте нам. Дужни сте дакле два форинта а. вр. послати. —

Обштини у Шуряну. Ви сте примали лане целе године Школски Лист, а брой 24. вратили сте с изјавом, да вам Лист нетреба. Потоме дужни сте нам платити 4 фр. а. вр.

О б я в а.

СРБСКО-ДАЛМАТИНСКИ „МАГАЗИН“ изаћи ће и за идућу годину (Књига XXVI.). Увѣрити могу родолюбѣ, да и овогодишњи Магазин неће нимало заостати иза пређашњих, што се тиче кориснога и разноврснога садржая; због чега е онаку лѣпу хвалу стекао у повременим нашим књижевним листовима. Када е тако, то се праведно надам да ће се браћа Срби и Хрвати одазвати многобројно на предбровењ на што их овим огласом учтиво позивам. Цѣна е обична 60 нов. Имена шалоу се до 15. Августа о. г. или мени у Задар, или частним уредништвима „Матице“ и „Данице“ у Новом Саду, „Виле“ у Београду, коју су за то уљудно молѣна; а са захваљношћу примићу, ако се изволио буде и иначе тко примити труднога посла скупљая предбројника. *)

У Задру 30. Мая 1857.

Герасим Петрановић,
Архимандрит.

*) И уредништво Шк. Листа примаће радо предбројнике на ову ваљану књигу.

 Учтиво молимо за предплату на друго полугодје. У Србији прима предплату госп. Прока Теодоровић, кои се стара и за предаванје Листа овога пошти Србској. — Дужници се опомињу да се већ еданпут оддуже.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS